

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr. 2022-43-5F

Rīgā

16.08.2023.

Nr. 6-6/24

[persona A]
[e-pasta adrese]

Par tiesībām uz personas datu aizsardzību

Tiesībsargs uz Jūsu 2022.gada 9.jūnija un 15.jūlija iesniegumu pamata ierosināja pārbaudes lietu Nr.2022-43-5F par iespējamo tiesību uz privāto dzīvi – personas datu aizsardzību – aizskārumu.

Pārbaudes lietas ietvaros, lai vispusīgi izvērtētu Jūsu aktuālizētos jautājumus, tiesībsargs lūdza Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departamentam, Rīgas pilsētas tiesai, Rīgas rajona tiesai, Kurzemes rajona tiesai, Vidzemes rajona tiesai, Daugavpils tiesai un Zemgales rajona tiesai sniegt viedokli par Kriminālprocesa likuma (KPL) 450.panta otrās daļas interpretāciju. Savukārt Tiesu administrācijai tiesībsargs lūdza sniegt informāciju par Jūsu iesniegumos minētajiem apsvērumiem. Izvērtējot Jūsu un institūciju sniegto informāciju no civiltiesību viedokļa, sniedzu šādu atzinumu.

[1] No pārbaudes lietas materiāliem redzams, ka Jūsu krimināllietā Nr.[..] pēc būtības tika izskatīta slēgtā tiesas procesā. 2020.gada 18.jūnijā notiesājošs spriedums šajā lietā stājās spēkā, un uzsākāt piespriedē sodu izciešanu.

2022.gada aprīlī konstatējāt, ka Latvijas tiesu portāla e-pakalpojumu vietnē www.manas.tiesas.lv sadaļā “Tiesu kalendāri” bija publiski pieejama informācija par 2022.gada 13.jūnija tiesas sēdi soda izpildes lietā Zemgales apgabaltiesas Aizkraukles tiesu namā un informācija par Jums, proti, tika publicēts Jūsu vārds un uzvārds, Krimināllikuma panti un daļas, uz kura pamata celta apsūdzība krimināllietā. Uzskatot, ka minētā informācija nebija izpaužama, vērsāties Tiesu administrācijā ar lūgumu atlīdzināt pamattiesībām nodarīto kaitējumu. Minētais iesniegums 2022.gada 17.maijā tika pārsūtīts izskatīšanai Tieslietu ministrijai, kura 24.maijā savukārt informēja par to Aizkraukles tiesu namu. 2022.gada 3.jūnijā, Tieslietu ministrija konstatējot, ka Jūsu iesniegums nav izskatāms Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma kārtībā, to noraidīja.

Uzskatāt, ka Tiesu administrācija esot novēloti pārsūtījusi Jūsu iesniegumu Tieslietu ministrijai. Turklāt saskatāt trūkumus kārtībā, kādā tiek publicēta informācija, t.sk., publiskoti personas dati, portāla www.manas.tiesas.lv sadaļā “Tiesu kalendāri”. Lūdzat izvērtēt tiesas kalendāros publiskotās informācijas apstrādes tiesiskumu Latvijas Republikas Satversmes (Satversme) 91. un 96.pantā garantēto tiesību kontekstā.

[2] Vēršu uzmanību, ka Satversme aizsargā nevien personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību (96.p.) un vienlīdzību likuma un tiesas priekšā (91.p.), bet arī tiesības vērsties iestādē un saņemt atbildi pēc būtības (104.p.), kā arī tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā (92.p.). Tomēr iesniegtajos materiālos nav datu par objektīviem šķēršļiem īstenot Satversmes 104.pantā un 92.panta trešajā teikumā garantētās tiesības. Savukārt, lai situāciju vērtētu Satversmes 91.panta pirmajā teikumā garantētā tiesiskās vienlīdzības principa kontekstā, nepieciešams konstatēt atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Tomēr publiski pieejamos resursos nav datu par Jūsu iesniegumos norādīto personu un soda izpildes lietu Nr.[..]¹, kas liedz objektīvi salīdzināt apstākļus norādītajā situācijās. Tāpat jāņem vērā, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļi, motīvi, kā arī piemērotiem sodiem un to izpildes apstākļiem ir individuāls raksturs. Savukārt, lai Jūsu gadījumu vērtētu Satversmes 96.panta kontekstā, sākotnēji nepieciešamas izvērtēt, vai apskatāmajā situācijā tās ir tikušas ierobežotas.

[3] Saskaņā ar Satversmes 96.pantu ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Minēto tiesību aizsardzību paredz arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECK) 8.pants un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (Harta) 7.pantā. Tiesības uz savu personas datu aizsardzību noteiktas Hartas 8.pantā, paredzot, ka šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos.

Tiesības uz savu personas datu aizsardzību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes regula 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (Regula). Atbilstoši Regulas 4.panta 1.punktam personas dati ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”). *Identificējama fiziska persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.* Līdz ar to fiziskas personas vārds un uzvārds ir uzskatāmi par personas datiem un to aizsardzība ietverta Satversmes 96.pantā nostiprināto tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību saturā. Tomēr *vienīgi vārds un uzvārds nereti neļauj nepārprotami identificēt konkrēto personu*, jo var būtu vairāki cilvēki ar vienādu vārdu un uzvārdu.

Vienlaikus jāņem vērā, ka *minētā informācija kopsakarā ar datiem par Krimināllikuma pantu, daļu un punktu, uz kuru pamatojoties savulaik tika celta apsūdzība krimināllietā, publiski pieejamā tiesu vietnē ļauj neierobežotam personu lokam noskaidrot krimināllietā izskatītā noziedzīgā nodarījuma būtību*, bet neatklāj tās apstākļus un lietas materiālus.

[4] Regulas 4.panta 2.punkts noteic, ka datu apstrāde ir jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darīt tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana. Tādējādi *personas vārda, uzvārda un informācijas par celtās apsūdzības būtību publiskošana ir uzskatām par personas datu apstrādi* Regulas

¹ <https://tiesas.lv/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita> (sk.08.08.2023.)

izpratnē un vērtējama, kā Satversmes 96.pantā garantēto tiesību uz privātās dzīves ierobežojums.

Saskaņā ar Satversmes 116.pantu personas tiesības, kas ietvertas citstarp Satversmes 96.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Arī Hartas 8.pants paredz, ka personas dati var tikt godprātīgi apstrādāti, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar likumīgu pamatojumu. Tātad *fiziskas personas tiesības uz savu personas datu neaizskaramību nav absolūtas un var tikt samērīgi ierobežotas likumā noteiktā kārtībā leģitīma mērķa sasniegšanai.*

[4.1] Pamatojoties uz likuma “Par tiesu varu” 28.⁷pantu likumdevējs ir pilnvarojis Ministru kabinetu noteikt ar tiesu darbu saistīto informāciju, kas publicējama mājaslapā internetā, kā arī kārtību, kādā publicē šādu informāciju. Minētais regulējums ietverts Ministru kabineta 2009.gada 10.februāra noteikumos Nr.123 “Noteikumi par tiesu informācijas publicēšanu mājaslapā internetā un tiesu nolēmumu apstrādi pirms to izsniegšanas” (Noteikumi Nr.123). Šo noteikumu 2.punkts konkrētīzē tiesu informācijas jēdziena izpratni, proti, tas citstarp ietver tiesu sludinājumus un tiesvedības gaitas datus, kurus publicē tiesu mājaslapā internetā www.tiesas.lv.

Saskaņā ar www.tiesas.lv sniegto informāciju sadaļā “Tiesu kalendāri” informācija par tiesu kalendāriem un nozīmētajām tiesas sēdēm pieejama portāla <https://manas.tiesas.lv/eTiesas/> sadaļā “Tiesu kalendāri”. Tādējādi tiek nodrošināta informācijas pieejamība tiesu portālā. Vienlaikus minētā informācija par tiesas sēdēm 2023.gadā ir pieejama e-lietu portālā <https://www.elieta.lv/web/#/pakalpojumi/tiesu-kalendari>.

Atbilstoši Noteikumu Nr.123 8.punktam tiesas sēžu kalendārā ir publicējama šāda informācija: 1) tiesas nosaukums; 2) *tiesas sēdes veids (slēgta vai atklāta)*; 3) sēdes datums, laiks un vieta; 4) *lietas numurs un arhīva numurs*; 5) prasītāja un atbildētāja vārds un uzvārds (fiziskai personai) vai nosaukumu (juridiskai personai) civillietā, pieteicēja un atbildētāja vārds un uzvārds (fiziskai personai) vai nosaukumu (juridiskai personai) administratīvajā lietā, *apsūdzētā vārds un uzvārds krimināllietā*, pie administratīvās atbildības saucamās personas vārds un uzvārds (fiziskai personai) vai nosaukumu (juridiskai personai) administratīvā pārkāpuma lietā (*ja lieta procesuālajos likumos noteiktajā kārtībā izskatāma slēgtā tiesas sēdē, minētās ziņas aizstāj ar norādi “informācija nav izpaužama”*); 6) prasības priekšmets civillietā, pieteikuma priekšmets administratīvajā lietā, *Krimināllikuma pants, daļa un punkts, uz kuru pamatojoties celta apsūdzība krimināllietā*, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (*turpmāk – Latvijas APK*) pants, daļa un punkts, pēc kura personu sauc pie administratīvās atbildības administratīvā pārkāpuma lietā (*ja lieta procesuālajos likumos noteiktajā kārtībā izskatāma slēgtā tiesas sēdē, minētās ziņas aizstāj ar norādi “informācija nav izpaužama”*); 7) tā tiesneša vārds un uzvārds, kura tiesvedībā lieta atrodas. Tātad Ministru kabinets ir skaidri noteicis kāda informācija ir publicējama tiesu portālā, tādējādi padarot to par vispārējās pieejamības informāciju. Vienlaikus Ministru kabinets paredzējis izņēmuma gadījumus. Proti, ja lieta procesuālajos likumos noteiktajā kārtībā izskatāma slēgtā tiesas sēdē, Noteikumu Nr.123 8.5. un 8.6.apakšpunktā minētās ziņas aizstāj ar norādi “informācija nav izpaužama”. *Tādējādi Noteikumi Nr.123 nošķir vienīgi informācijas apjomu, kas publicējams atkarībā no tiesas sēdes veida – atklāta vai slēgta. Tomēr apskatāmajā gadījumā tiesas sēde bija saistīta ar soda izpildi.*

[4.2] KPL 42.nodaļā noteikti krimināllietas iztiesāšanas vispārīgie noteikumi, un KPL 450.panta otrā daļa paredz, ka *slēgtā tiesas sēdē iztiesā krimināllietu* par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību un par noziedzīgu nodarījumu, ko

izdarījis nepilngadīgais vai kas izdarīts pret nepilngadīgo, kā arī krimināllietu, kurā nepieciešams aizsargāt valsts vai adoptijas noslēpumu. Savukārt spriedumu un lēmumu izpildes laikā radušos jautājumu izskatīšanas kārtību reglamentē KPL 61.nodaļa. Atbilstoši minētās nodaļas nosacījumiem, slēgtā tiesas sēdē tiek noteikta vienīgi, ja mutvārdu procesā tiek izskatīts ģenerālprokurora iesniegums par soda samazināšanu (KPL 642.p.). Tādējādi *likumdevējs KPL ir nošķīris lietas iztiesāšanu pēc būtības no piespriedes soda izpildes jautājumiem. Tomēr Noteikumi Nr.123 8.punkts neparedz atšķirīgu tiesu kalendārā publicējamās informācijas apjomu, tiesai skatot ar soda izpildi saistītus jautājumus.*

[4.3] Tiesību normai nav jāklūst par instrukciju, un tās saturu iespējams aizpildīt ar vienveidīgu tiesu praksi. Tomēr Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments norādīja, ka Augstākā tiesa savos lēmumos nav interpretējusi KPL 450.panta otro daļu norādītajā aspektā, tāpēc Augstākajai tiesai neesot iespējams sniegt viedokli, pamatojoties uz tās tiesu praksi. Līdz ar to tiesībsargs lūdza rajona (pilsētas) tiesas sniegt viedokļus par minēto kriminālprocesuālo normu piemērošanu, tiesas sēdes, kurā izlemj ar soda izpildi saistītu jautājumu un veidu, kā arī tiesu kalendārā publicējamo ziņu apjomu.

Rīgas pilsētas tiesa norāda, ka, saņemot iesniegumu par pirmstermiņa atbrīvošanu no soda, tiesnesim nav jānosaka tā izskatīšanas veids (atklātā vai slēgtā), jo šādas prasības nav noteiktas KPL 651.pantā. Līdz ar to, ja lieta tiek skatīta mutvārdu procesā, tad pēc procesa dalībnieku lūguma tiesa lemj, vai ir pamats iesnieguma izskatīšanu noteikt slēgtā tiesas sēdē. Tiesas ieskatā, KPL pantos, kas regulē pirmstermiņa atbrīvošanu vai soda izpildes lietas, likumdevējs nav vēlējies noteikt slēgtu izskatīšanas kārtību, atstājot to izlemt tiesai pēc procesā iesaistīto motivēta pieteikuma izlemšanas. Rīgas pilsētas tiesas ieskatā, no tiesību normu interpretācijas viedokļa *nav pamata uzskatīt, ka tiesa, izskatot soda izpildes lietas, tiesu kalendārā nedrīkst norādīt notiesātā vārdu, uzvārdu, Krimināllikuma pantu, iesniegumos par pirmstermiņa atbrīvošanu no soda dzimumnoziegumus izdarījušām personām, jo likums neuzliek tiesnesim pienākumu lemt par izskatīšanas kārtību pirms šāds lūgums tiek pieteikts.*

Rīgas rajona tiesas viedoklī minēts, ka pamatā soda izpildes jautājumi tiek skatīti rakstveida procesā un tiesas sēdes netiek noteiktas. Līdz ar to publiskotajā informācijā nav norādes uz Krimināllikuma pantiem, pēc kuriem persona ir bijusi notiesāta. Vienlaikus Rīgas rajona tiesa norāda, ka jebkura tiesas sēde, tostarp, soda izpildes jautājumu izskatīšana, var tikt organizēta kā slēgtā tiesas sēde, ja tam ir likumā noteikts pamats, vai tiesa – pēc savas iniciatīvas vai lietas dalībnieka lūguma – šādu jautājumu izlemj tiesas sēdē. Turklāt *KPL nav norādes, ka, lemjot par lietas vai jautājuma izskatīšanu rakstveida procesā, būtu jālemj par rakstveida procesa formu – slēgtu vai atklātu.* Vienīgi KPL 642.pantā ir ietverta atsauce, ka gadījumā, ja iesniegumu par soda samazināšanu izņēmuma gadījumos izskata mutvārdu procesā, to izskata slēgtā tiesas sēdē.

Saskaņā ar *Kurzemes rajona tiesas* sniegto viedokli, skatot soda izpildes jautājumu tiesas sēdē, tiesa turpina ievērot to pašu tiesas sēdes formu (slēgtu vai atklātu), kāda tā ir bijusi, izskatot krimināllietu pēc būtības. *Tiesas sēdes forma no slēgtas uz atklātu tiekot mainīta, ja, izskatot ar soda izpildi saistītu jautājumu, apsūdzētais kļuvis par pilngadīgu personu un nepastāv citi KPL 450.panta otrajā daļā norādītie apstākļi.* Vienlaikus Kurzemes rajona tiesa norāda, ka soda izpildes jautājuma izskatīšana var notikt arī atklātā tiesas procesā, jo KPL 450.panta otrā daļa neattiecas uz soda izpildes jautājumu izskatīšanu, bet tieši uz krimināllietu iztiesāšanu.

Zemgales rajona tiesa uzsver, ka KPL neparedz jautājuma par nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda izskatīšanu slēgtā tiesas sēdē. Attiecībā uz sprieduma un lēmuma izpildes laikā radušos jautājumu izskatīšanu, slēgtā tiesas sēde ir paredzēta tikai

KPL 642.pantā noteiktajā gadījumā, izskatot jautājumu par soda samazināšanu izņēmuma gadījumos. Pārējos nolēmuma izpildes jautājumos KPL nav noteikta lietas izskatīšana slēgtā tiesas procesā. *Zemgales rajona tiesa norāda, ka nav pamatota ar sprieduma un lēmuma izpildes laikā radušos jautājumu izskatīšana slēgtā tiesas sēdē vien tā iemesla dēļ, ka persona izcieš sodu par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību.* Savukārt gadījumā, ja soda izpildes lieta tiek skatīta rakstveida procesā, vietnē www.manas.tiesas.lv sadaļā “Tiesu kalendāri” neesot informācijas par to. Turklāt notiesātajam ir tiesības pieteikt lūgumu par jautājuma, kas saistīts ar soda izpildi, izskatīšanu slēgtā tiesas sēdē. Tiesnesis, izvērtējot lūguma pamatojumu, to var apmierināt vai noraidīt. Šāds lūgums būtu apmierināms gadījumos, kad persona, kas izcieš sodu par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību, ir nepilngadīga.

Daugavpils tiesas viedoklī vērsta uzmanība uz to, ka KPL 61.nodaļa nesatur regulējumu par soda izpildes lietu izskatīšanas atklātumu. Līdz ar to, nosakot tiesas sēdes formu (atklātu vai slēgtu) soda izpildes lietās, jāvadās no KPL 450.pantā ietvertā regulējuma. Daugavpils tiesa norāda, ka sodu izpildes lietas izskatāmas rakstveida procesā vai atklātās tiesas sēdēs, ja izskatīt lietu tiesas sēdē ir lūdzis lietas dalībnieks.

Ievērojot iepriekš minēto, secināms, ka *nav izveidojusies vienota KPL normu interpretācija un piemērošana praksē, rajona (pilsētas) tiesām lemjot par sēdes veida noteikšanu, kas attiecīgi var sekmēt atšķirīgu Noteikumu Nr.123 8.panta izpratni daļā par tiesas sēžu kalendārā publicējamās informācijas apjomu, ierakstos par tiesas sēdēm saistībā ar soda izpildes jautājumiem.*

[4.4] Regulas preambulas 1.apsvērumā noteikts, ka personas datu aizsardzību ir pamattiesības, kuras aizsargā Harta 8.panta 1.punkts un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 16.panta 1.punkts paredz, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Tomēr Harta nošķir tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību (7.p.) un personas datu aizsardzību (8.p.). Savukārt Augstākās tiesas² un Latvijas tiesībzinātnieku³ ieskatā tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver personas tiesības uz jebkādu savu datu aizsardzību. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi⁴, ka ar personas privāto dzīvi saistīto datu apstrāde, tostarp izpaušana un glabāšana, ietilpst personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību tvērumā. Attiecīgi informācijas publiskošana par notiesātās personas vārdu, uzvārdu un izdarītā nozieguma kvalifikāciju vērtējama tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību kontekstā.

Noteikumu Nr.123 tika izdoti saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 28.²panta trešo un piekto daļu un 28.⁷pantu. Minētie panti iekļauti 3.¹ nodaļā, kura reglamentē informācijas pieejamību tiesā. Savukārt šī nodaļa tika iekļauta 2005.gada likumprojektā "Grozījumi likumā "Par tiesu varu"" (reģ.nr.1134) uz trešo lasījumu⁵ un publiski nav pieejami apsvērumi (anotācija)⁶, kurus likumdevējs vēlējās ar tiem sasniegt. Tādējādi likuma "Par tiesu varu" un Noteikumos Nr.123 nav tieši noteikts mērķis, kura sasniegšanai Tiesu informatīvajā sistēmā (TIS) izveidotajā tiesas sēžu kalendārā esošā personas datus saturošā informācija tiek publiskota. Turklāt atbilstoši Ministru kabineta 2016.gada 20.septembra noteikumu Nr.416 “Tiesu informatīvās sistēmas noteikumi” 3.punktam TIS izveidošanas un izmantošanas mērķis ir *automatizēt tiesu lietvedības ciklu, nodrošinot vienotu elektronisku informācijas reģistrēšanu, apstrādi, glabāšanu, izmantošanu, pārraidīšanu un*

² Senāta Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 26.marta spriedums lietā SKA-383/2015

³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 245.–248.lpp.

⁴ Satversmes tiesas 2018.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-30-0111.2.p

⁵ https://www.saeima.lv/Lapas/8Sae_Lprj/lasa-dd=LP1134_3.htm (sk. 01.08.2023.)

⁶ https://www.saeima.lv/Lapas/8Sae_Lprj/index.htm (sk. 01.08.2023.)

pieejamību, nepieciešamās *informācijas apmaiņu starp tiesām un iestādēm, informācijas apmaiņu automatizētā režīmā ar citām informācijas sistēmām*, kā arī automatizētu statistikas pārskatu sagatavošanu.

Vienlaikus likuma "Par tiesu varu" 19.pantā ir noteikts, ka *viens no lietu izskatīšanas tiesā pamatprincipiem ir atklātums*, kurš paredz, ka visas lietas tiek izskatītas atklāti. Lietu izskatīšana slēgtā tiesas sēdē pieļaujama tikai likumā noteiktos gadījumos. Augstākā tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz valsts institūcijas rīcībā esošas informācijas pieejamību vispārīgi aplūkojamas Satversmes 100.panta kontekstā. Šajā pantā garantēto *tiesību uz informācijas pieejamību mērķis ir nodrošināt sabiedrības tiesības sekot līdzi tam, kā valsts pilda tai uzticētās publiskās funkcijas*. Turklāt tiesas spriešana ir demokrātiskas un tiesiskas valsts funkcionēšanas neatņemama sastāvdaļa, un tāpēc arī *tiesu darbam ir jābūt atklātam un caurskatāmam, lai sabiedrība varētu sekot līdzi tam, kā tiesas pilda šo būtisko funkciju*.⁷ Tāpat Augstāka tiesa norādījusi, ka fizisko personu datu apstrāde, tostarp arī izsniegšana trešajām personām, ir pieļaujama, ja tas nepieciešams šo trešo personu leģitīmo interešu nodrošināšanai.⁸ Tiesību uz informācijas pieejamību mērķis ir nodrošināt sabiedrības tiesības sekot līdzi tam, kā valsts pilda tai uzticētās publiskās funkcijas.⁹ Arī Satversmes tiesas ieskatā, vārda brīvības publiskais aspekts attiecas arī uz ikviena tiesībām brīvi saņemt informāciju no valsts institūcijām, jo demokrātiskas valsts funkcionēšanas neatņemama pazīme ir tās pārskatāmība.¹⁰ *Attiecīgi sistēmiski izvērtējot personas datus saturošās informācijas publiskošanu tiesas sēžu kalendārā, secināms, ka tās mērķis acīmredzami ir nodrošināt indivīdam, citām personām un sabiedrībai kopumā Satversmes 100.pantā un ECK 10.pantā garantētās tiesības brīvi iegūt informāciju*.

[4.5] Tiesas sēžu kalendārā personas dati var tikt publiskoti lietas tiesvedības stadijā. Tomēr ir jāņem vērā, ka KPL nošķir krimināllietas iztiesāšanu (KPL 46.nodaļa) no pirmstiesas izmeklēšanas (KPL 31.nodaļa) un soda izpildes (KPL 61.nodaļa). Turklāt personas datu un krimināllietas materiālu satura publiskošana kriminālprocesa pirsmtiesas stadijā ir pakārtota izmeklēšanas interesēm, t.i., cieši saistīta ar kriminālprocesa mērķu sasniegšanu. Savukārt kriminālsoda izpildes stadijā tiesa lemj vai konstatējami KPL definēti apstākļi notiesātajam piesprietā soda vai papildsoda (veida vai termiņa) pārskatīšanai. Saskaņā ar KPL 651.panta nosacījumiem vienīgi *notiesātais, prokurors, nolēmuma izpildes vai ārstniecības iestāde ir dalībnieki tiesas procesā par soda izpildi saistītiem jautājumiem*. Neatkarīgi no procesa veida (mutvārdu vai rakstveida) jau kopš KPL pirmsākumiem vienīgi minētām personām tiek paredzēta iespēja piedalīties šajā kriminālprocesa stadijā, t.i., kad tiesā tiek skatīta soda izpildes lieta.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, pat noziedzīgā nodarījumā cietušajām personām nav subjektīvu tiesību pieprasīt pāridarījumā vainojamam noteikta veida vai apmēra sodu. Savukārt personu vienkārša ziņkārība nav Satversmē un ECK aizsargāto pamattiesību skaitā. Līdz ar to nav konstatējama citu personu tiesiska interese un attiecīgi tas nevar būt par leģitīmu mērķi personas datu publiskošanai tiesas sēžu kalendārā, kad tiesā tiek skatīti ar piesprietā soda izpildi saistīti jautājumi. Tomēr tas neliedz veikt minētās darbības citiem Regulas 6.panta pirmā punkta c un d apakšpunktā minētajiem nolūkiem, t.i., izpildītu uz pārzini attiecināmu juridisku pienākumu vai aizsargātu datu subjekta vai citas fiziskas personas vitālas intereses. Tādējādi *vienīgi attiecīgi lietas dalībnieku informēšana par tiesas sēdi, skatot jautājumus par soda izpildes jautājumiem, kas ļauj tiem īstenot savas*

⁷ Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021.gada 24.septembra lēmums lietā Nr.SKA-669/2021

⁸ Senāta Administratīvo lietu departamenta 2018.gada 31.oktobra spriedums lietā Nr. SKA-20/2018

⁹ Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 8.jūnija spriedums lietā Nr. SKA-194/2007

¹⁰ Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106 1.p.

procesuālās tiesības, būtu uzskatāma par leģitīmu mērķi Satversmes vai likumīgu apstrādes nolūku Regulas izpratnē, personas datu publiskošanai tiesas sēžu kalendārā.

[4.6] Publiski pieejamās vietnēs¹¹ atrodama vienīgi informācija, ka 2022.gada 13.jūnijā Zemgales apgabaltiesa (Aizkraukles tiesu nams) krimināllietā Nr.[..] atstāja negrozītu pirmās instances tiesas 14.aprīļa nolēmumu soda izpildes lietā. Minētajās vietnēs nav informācija par lietas būtību un dalībniekiem. Pārbaudes lietas ietvaros iesniedzāt attēlus, kuros redzams, ka 2022.gada jūnijā nozīmēto tiesas sēžu sarakstā ir atzīme par Zemgales apgabaltiesā apelācijas instancē rakstveida procesā 13.jūnija sēdi kriminālprocesā Nr.[..]. Tāpat minētajā attēlā redzams, ka *šajā procesā bijāt apsūdzētā statusā, kā arī uzskaitīti Krimināllikuma panti par kuriem Jums uzradīta apsūdzība.* Arī Tiesu administrācija norādīja, ka *par 2022.gada 13.jūnija tiesas sēdi tika publicēta informācija atbilstoši Noteikumu Nr.123 8.punktam.* Tāpat Tiesu administrācija informē, ka norādītās sēdes ierakstā 2022.gada 25.maijā TIS reģistrēts labojums. Līdz ar to, apskatāmajā gadījumā, samērīguma kontekstā vērtējama personas datu publiskošana Noteikumu Nr.123 8.punktā apjomā, ja tiesā tiek skatītas soda izpildes lietas.

Samērīguma princips uzskatāms par vienu no svarīgākajiem demokrātiskas tiesiskas valsts pamatprincipiem. Samērīguma princips vispārīgā veidā noteic, ka starp valsts varas darbību, kas ierobežo personas tiesības un leģitīmās intereses, un mērķi, ko valsts vara ar šo darbību tiecas sasniegt, ir jābūt saprātīgām attiecībām.¹² Satversmes tiesa vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, pārbauda:

1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi;

2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, proti, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;

3) vai ierobežojums ir atbilstošs, proti, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Ja tiek atzīts, ka pamattiesību ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tas neatbilst samērīguma principam un ir prettiesisks.¹³

Soda izpildes lietas gadījumā, publiskojot tiesu sēžu kalendārā Noteikumu Nr.123 8.punktā minēto informāciju, viennozīmīgi tiek nodrošināta nevien lietas dalībnieku, bet arī citu personu un sabiedrības informētība. Tomēr ir jāņem vērā, ka KPL 651.pants nosaka dalībnieku loku un rakstveida procesa prioritāti, tiesai skatot soda izpildes jaudājumus. Iepriekš jau tika secināts, ka nepastāv citu personu tiesiska interese dalībai šajā procesā tiesā vai kriminālprocesa stadijā. Savukārt rakstveida process pēc būtības neparedz iespēju citām personām arī apmeklēt tiesas sēdi.

Atbilstoši KPL 74.¹pantam no sprieduma spēkā stāšanās dienas apsūdzētais iegūst notiesātā statusu. Turklāt KPL 643.panta otrā daļa paredz, ka iesniegumus par nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda izskata, nepieprasot krimināllietu. Tādējādi *izdarītā noziedzīgā nodarījuma būtībai un kvalifikācijai nav nozīmes tiesai izskatot jautājumus, kuri radušies spriedumu un lēmumu izpildes laikā*, KPL 61.nodaļas kārtībā. Attiecīgi, izpildot Noteikumu Nr.123 8.5 un 8.6 punktus minētās prasības, t.i., tiesas sēžu kalendāru publicējot apsūdzētā vārdu un uzvārdu, kā arī Krimināllikuma pantu, daļu un punktu, uz kuru pamatojoties celta apsūdzība krimināllietā, *ja tiesā tiek skatīta soda izpildes lieta*, pēc

¹¹ <https://tiesas.lv/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita> un [https://elieta.lv/web/#/pakalpojumi/tiesvedibas-gaita/case/\[..\]](https://elieta.lv/web/#/pakalpojumi/tiesvedibas-gaita/case/[..]) (sk. 02.08.2023.)

¹² E.Levits "Samērīguma princips publiskajās tiesībās - jus commune europaeum un Satversmē ietvertais konstitucionāla ranga princips." Likums un Tiesības, 2000, Nr.9, 262. - 263. lpp.

¹³ Satversmes tiesas 2018.gada 14.decembra sprieduma lietā Nr.2018-09-0103 18. p.

būtības tiek publiskota maldinoša informācija par identificējamās personas procesuālo statusu un izskatāmās lietas/jautājuma būtību.

No pārbaudes lietas materiāliem redzams, ka pēc Jūsu 2020.gada 20.aprīļa iesnieguma pārsūtīšanas Zemgales apgabaltiesai (Aizkraukles tiesu nams), tiesas sēžu kalendārā publiskotās informācijas saturs par 13.jūniju tika samazināts, t.i., vairs netika publiskota informācija par personas vārdu, uzvārdu un apsūdzības pantiem (nodarījumu kvalifikāciju). Aizstājot minētās ziņas ar norādi “informācija nav izpaužama” publiskotās informācijas apjoms pēc būtības kļuva līdzīgs informācijas apjomam, kurš tiek atklāts citām personām un sabiedrībai kopumā, ja attiecīgā lieta būtu skatīta slēgtā tiesas sēdē. Tomēr pārbaudes lietā nav datu, ka tiesas sēžu kalendārā publiskotās informācijas samazinājums par 2020.gada 13.jūnija sēdi soda izpildes lietā, būtu liedzis minētās lietas dalībniekiem īstenot savas tiesiskās intereses tajā. Attiecīgi var secināt, ka personas datu publiskošana (sākotnējā apjomā) tiesas sēžu kalendārā, tiesai skatot soda izpildes lietu, nebija nepieciešama minētās darbības leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Regulas 5.panta pirmās daļas c) apakšpunktā nostiprināts datu minimizēšanas princips, kurš paredz vienīgi to datu apstrādi, kuri nepieciešami attiecīgajam nolūkam. Savukārt no pārbaudes lietas materiāliem redzams, ka Zemgales apgabaltiesai (Aizkraukles tiesu nams) nebija šķēršļu, izvērtējot Jūsu iesniegumos un Tieslietu ministrijas 2022.gada 24.maija vēstulē sniegto informāciju, veikt labojumus tiesas sēžu kalendārā, aizstājot ziņas par Jūsu vārdu, uzvārdu un Krimināllikuma pantu, daļu un punktu, uz kura pamata celta apsūdzība krimināllietā. Attiecīgi par datu minimizēšanas principam neatbilstošu uzskatāma personas datu (vārda, uzvārda kopā ar izdarītā nodarījuma kvalifikāciju) publiskošana tiesas sēžu kalendārā, tiesai skatot ar piespriedi soda izpildi saistītus jautājumus.

Noteikumu Nr.123 8.5. un 8.6. punkts paredz atšķirīgu tiesas sēžu kalendārā publiskojamās informācijas apjomu atkarībā no tā, vai lietas skatāmas KPL 450.panta pirmās vai otrās daļas kārtībā (atklātās vai slēgtās tiesās sēdēs). No pārbaudes lietas materiāliem redzams, ka tikāt notiesāts par to, ka būdams nepilngadīgs izdarījāt noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Atbilstoši KPL 451.panta otrās daļas nosacījumiem, minētās lietas izskatāmas slēgtās tiesas sēdēs.

Tiesībsarga ieskatā nepastāv objektīvi iemesli, soda izpildes stadijā, mainīt lietas izskatīšanas kārtību un attiecīgi tiesas sēžu kalendārā publiskojamās informācijas daudzumu, ja sākotnēji lieta pēc būtības tika skatīta slēgtās sēdēs. Arī ANO Bērnu tiesību komiteja ieteikusi nenorādīt likumpārkāpēju publiskajā reģistrā sīkas ziņas par bērnu vai *personu, kas bija bērns pārkāpuma izdarīšanas brīdī*. Jāizvairās arī no šādu ziņu iekļaušanas citos reģistros, kas nav publiski, bet apgrūtina reintegrācijas iespējas. Turklāt informācija *par bērnu izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem jāpasargā no publicēšanas mūža garumā*. *Nepublicēšanas noteikuma pamatojums un iemesls informāciju nepublicēt arī pēc tam, kad bērns sasniedzis 18 gadu vecumu, ir tāds, ka publicēšana izraisa pastāvīgu stigmatizāciju, kas varētu negatīvi ietekmēt izglītības, darba vai mājokļa pieejamību vai drošību. Tas kavē bērna reintegrāciju un konstruktīvas lomas uzņemšanos sabiedrībā*. Tāpēc dalībvalstīm jānodrošina, lai tiktu ievērots vispārējs noteikums par privātās dzīves aizsardzību mūža garumā attiecībā uz visu veidu plašsaziņas līdzekļiem, tostarp sociālajiem tīkliem.¹⁴ Tādējādi arī tiesību uz privātās dzīves ierobežojums, publicējot tiesas sēžu kalendārā personas vārdu, uzvārdu ar informāciju par līdz pilngadības sasniegšanai

¹⁴ ANO Bērnu tiesību komiteja, Vispārējais komentārs Nr.24 (2019) par bērnu tiesībām bērnu tieslietu sistēmā 69.-70.p. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/08/visparejais-komentars-nr.24_par-bernu-tiesibam-bernu-tieslietu-sistema.pdf vai [https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-24-2019-childrens-rights-child\(01.08.023.\)](https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-24-2019-childrens-rights-child(01.08.023.))

izdarītā noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, ja tiek skatīts ar piespriedā soda izpildes jautājums, nav uzskatāms par atbilstošu citu personu un sabiedrības kopumā gūtajam labumam.

Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka *apskatāmajā gadījumā Zemgales apgabaltiesa (Aizkraukles tiesu nams), veicot minētās darbības, ir pieļāvusi nesamērīgu Satversmes 96.panta un ECK 8.pantā garantēto tiesību ierobežojumu*. Savukārt ievērojot, ka personas un sabiedrības informēšanas mērķis var tikt sasniegts arī bez norādes uz noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, uzskatu par lietderīgu vērsties Augstākajā tiesā un Tieslietu ministrijā ar rosinājumu mainīt tiesu praksi vai pilnveidot Noteikumus Nr.123 nosacījumus, attiecība uz tiesas sēžu kalendārā publiskojamās informācijas daudzumu un saturu, ja tiesā tiek skatīti ar piespriedā soda izpildi saistīti jautājumi.

[5] Satversmes 92.panta trešais teikums paredz ikviena tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā. Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums reglamentē kārtību kādā minētās pamattiesības īstenojamas. Minētā likuma 17.panta pirmās daļas 2 punkts paredz tiesības Tieslietu ministrijai lemt par kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, ja kaitējums radies tiesas lēmuma vai sprieduma rezultātā. Līdz ar to, ja uzskatāt, ka Zemgales apgabaltiesa (Aizkraukles tiesu nams) publiskojot tiesas sēžu kalendārā informāciju par Jūsu vārdu, uzvārdu kontekstā ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu kvalifikāciju, skatot soda izpildes lietu, ir radījusi Jums mantisku zaudējumu vai nemantisku kaitējumu, esat tiesīgs īstenot Satversmes 92.panta trešajā teikumā garantētās tiesības iepriekš minētā likuma kārtībā.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons